

Om de katholiciteit van de kerk.

1. Een lastig thema.

Wie nadenkt over de kerk en katholiciteit zakt de moed af en toe in de schoenen. Katholiciteit heeft de maken met kwantiteit, hoeveelheid en kwaliteit, de Bijbelse leer. Zo heeft Van Vlastuin het in zijn mooie boek erover uitgelegd. Katholiciteit heeft, zo hoorden we, ook te maken met volheid, heelheid en eenheid. Het ziet de kerk als de bruid van Christus en de tempel van de Heilige Geest. Zo ook horen we in de Nederlandse Geloofsbelijdenis over een vergadering van ware christgelovigen. Wij geloven en belijden een enige Katholieke of algemene Kerk, dewelke is een heilige vergadering der ware Christgelovigen, al hun zaligheid verwachtende in Jezus Christus, gewassen zijnde door zijn bloed, geheiligd en verzegeld door den Heiligen Geest” (art 27). Dat is de kerk in haar wezen. De zichtbare werkelijkheid is echter vaak anders. Vooral in onze westerse wereld komen we een verwende en verbrokkelde kerk tegen, voor zover er nog iets over is van de kerk. We horen en lezen over kerkverbanden, kerkscheuringen, kerkelijke richtingen en tal van andere zaken. Van de Beek signaleert in zijn grote studie over de kerk dat de ecclesiologie het verdrietigste thema van de christelijke theologie is en dat het meest verdrietige is dat mensen er geen verdriet meer van schijnen te hebben¹. Met enkele recente voorbeelden valt dit droevige beeld eenvoudig te illustreren. Vorige week las ik in de krant een pleidooi om voor de kerkdienst maar geen voorspel meer te houden. Het staat zo haaks op allerlei mededelingen die via de beamer tot de mensen komen. Misschien beter om die beamer de kerk uit te doen denk je dan. Deze week konden we horen over een echte crisis in een ander kerkverband. En zo valt de reeks van verdrietige dingen van week tot week aan te vullen. Een lange en trieste lijst die te maken heeft met kerkverbanden en de andere zaken. Een lastig thema dus.

2. het is een geloofsartikel.

Hoe zit het nu met de katholiciteit? We kunnen er samen over praten. We kunnen de aspecten ervan benoemen. Allemaal prima natuurlijk, maar we zitten hier vandaag in de eerste plaats omdat we in de katholiciteit geloven! Het behoort tot de inhoud van het ware geloof, zoals vervat in de 12 artikelen die we elke zondag met de kerk van alle eeuwen belijden. We geloven in de katholiciteit van de kerk. We belijden het elke week, al dan niet met overtuiging. Dat doen we dus al heel lang. Over katholiciteit praten trouwens ook. Reeds in 1888 vroeg H. Bavinck daar ook al aandacht voor. Hij sprak een rede uit over de Katholiciteit van Christendom en kerk. We zijn nu 131 jaar later en nog steeds houdt die vraag ons bezig. Het zal ook in de toekomst wel niet veranderen. De aard van de vraag is

¹ Van de Beek, *Lichaam en Geest van Christus*, pag. 185

echter wel wat veranderd. Bavinck richtte destijds zijn pijlen op het triomfantisme en de gearriveerdheid in eigen kring. Hij wees erop de kerk breder is dan de eigen kerkformatie. Ook wees hij op de het problematische van de reformatorische visie op de kerk. 'Er ligt ook inderdaad in het protestants beginsel naast een kerkhervormend een kerkontbindend element',

aldus Bavinck. Hij wijst dan op tal van kerken en sekten die allen de waarheid voorstaan maar die wel leiden tot een 'eindeloze scheuring'. De kwalitatieve katholiciteit eist kennelijk een hoge tol, denk ik dan. Want kerkscheuringen zijn er toch vanwege de waarheid? Er zijn heel wat breuken gekomen en vandaag weten we wat tien of nog meer gereformeerd is. Daar komt dan de voortgaande en massale secularisatie nog bovenop. De kerk is opgeschoven naar de marge van de samenleving. We staren wat verbijsterd naar wat ooit kerkelijk en christelijk Nederland is geweest. Vandaag de dag hebben we te maken met mensen die vertrekken. We zijn kerk in een seculiere wereld. Keer op keer komen we erachter dat kerk zijn geen vanzelfsprekende zaak is. De spanningen die dat geeft hoeft ik hier denk ik niet te noemen. Ouders die met hun kinderen vertrekken. Kleinkinderen die niet meer gedoopt worden. Mensen die los zijn geraakt van hun belijdenis. Onlangs schreef Van de Beek er nog een aantal indringende dingen over. Alleen God in Christus kan mensen vasthouden. Wij staan machteloos in de huidige, seculiere tijd.

3. gebrekkig zijn onze antwoorden.

Hoe bewaren we de katholiciteit (kwantitatief en kwalitatief) in de huidige tijd? Moeten we een program van actie ontwikkelen en allerlei kerkverbanden weer bij elkaar zien te krijgen? Moeten we een nieuw en breed belijden ontwikkelen? Kuyper en anderen hebben het gepoogd. Het heeft ook zeker zijn vruchten afgeworpen. Maar er liggen ook veel schepen op het strand. Als een baken. Wij kunnen de kerk niet redden met betere organisatie. Ook zullen we het niet moeten verwachten van meer gemeentewerk en wat niet al. Br. van Vlastuin wil het eens iets anders benaderen. Laat ik zijn poging positief waarderen. De volle waarheid Gods kunnen wij mensen niet omvatten, ook niet binnen één kerkverband. De Schrift spreekt niet voor niets over de rijkdom van Gods genade in Christus. En van Paulus weten we dat hij Christus zocht te kennen en te prediken. Hij preekte Christus, de Gekruisigde. Voor mij langzamerhand wel de meest bekoorlijke typering van de prediking en het leven des geloofs. We dienen de gekruisigde Middelaar. En het is natuurlijk niet verkeerd om te kijken wat in bepaalde kerken of mensen van Gods wijsheid en grootheid naar voren komt. In onze gemeenten zou het dan vooral gaan om de wedergeboorte. Dat vinden we belangrijk. Maar dacht u dat we de rechtvaardiging van de goddeloze of het verbond niet belangrijk zouden vinden? De vraag stellen in hem beantwoorden. Ook op deze manier kom je denk ik niet veel verder. In de eerste plaats deel je de leer des heils veel te veel op in allerlei aspecten. In de tweede plaats doe je tekort aan de volheid van het gereformeerde belijden. In de derde plaats zou je kerken ook kunnen afhouden van de volheid die in

Christus is. Ik voel me niet echt thuis bij de gedachte dat ik hier sta als de vertegenwoordiger van de wedergeboorte. Uiteraard zal ik daarop wijzen in prediking en pastoraat. Maar er is meer te zeggen. Ons leven ligt tenslotte verborgen in Christus, de gekruisigde met God. En daarover gaat tenslotte in leven en in sterven.

4 wij hoeven de kerk niet overeind te houden.

De kerk is het lichaam van Christus. Wereldwijd wordt die kerk vergaderd. Daar zorgt de Heere zelf voor. En naar Zijn verkiezend welbehagen zal de gemeente er ook komen, kwalitatief en kwantitatief. Er zal straks op de jongste dag niet een schaap van de kudde van de Goede Herder worden gemist (kwantitatief). En de Heere houdt Zijn gemeente wel bij de leer die naar de godzaligheid is. Luther was tenslotte maar een instrument in de hand van Zijn meester om de rechtvaardiging van de goddeloze weer helder onder de aandacht te brengen (kwalitatief). Wat moeten wij dan vandaag de dag doen voor en rond de kerk doen? Laten we eerst eens beginnen met niets te doen. Niet weglopen, niet organiseren, niet meer ergens over praten, maar gewoon kerk zijn in een seculiere wereld. Kerk zijn voor en met mensen die op weg zijn naar de eeuwigheid. Zielen winnen voor een heerlijke Koning. Laten we proberen de bruid van Christus te zijn. Daarover is de kerk op aarde. Wijzen op Hem die Zijn leven gaf voor zondaren. Laten we gewoon erkennen dat we eeuwen achter ons hebben van rijk geestelijk leven. Laten we ook erkennen wat ons in de vroege kerk en in de reformatie is gegeven. Laten we ook letten op wat vandaag de dag plaatsvindt op bijvoorbeeld zendingsvelden. Nog nimmer in de geschiedenis van de kerk is er zoveel gedaan voor de bijbelvertaling. Nog nimmer in de geschiedenis van de kerk zijn er wereldwijd mensen bereikt met het Evangelie van de gekruisigde Christus. Ondanks al ons gemodder en al onze problemen vergadert Christus Zijn gemeente. Het witte paard van de overwinning (Open 6:2) is niet gestruikeld. Het gaat zijn weg door de geschiedenis van deze wereld. "Niet de loop van de tijd (chronos) is van belang, maar Gods handelen (kairos)"². En het rijk zal er zeker komen. Daar staat God in Christus Zelf voor in. Het geeft mij rust en de zekerheid dat het goed komt met de kerk. Hoe bedroevend de situatie ook mag zijn. We leren denk ik elke dag dat de kerk een lichaam is buiten het Paradijs. En wat zouden wij dan op de plaats die de Heere ons gaf kunnen doen?

5. wat is onze roeping in Nederland.

Graag wil ik over de waarheid betrachten in liefde nog een aantal concrete dingen noemen. Het zijn dingen die me door de loop der jaren zijn opgevallen, meegevallen en tegengevallen.

² Van de Beek, a.w. pag. 10

Het eerste is denk ik dat we elkaar moeten blijven aanspreken op het gereformeerde belijden. Dat is geen vanzelfsprekende zaak meer. Helaas. Hier en daar komen gedachten naar voor die daarvan afwijken. Soms in het catechisatie lokaal. Soms op huisbezoek. Soms misschien op de kansel. En soms ook in boeken of contacten met anderen. Zijn alle dingen dan eenvoudig? Zijn er geen vragen rond geopenbaarde waarheden? Over de schepping van deze wereld? Over de ambten? Over de Bijbelse leefwijze? Die vragen zijn er zeker, maar laten we beginnen met ons wel congeniaal te weten de belijdenis en wat de kerk der eeuwen altijd heeft geloofd. De kernen van het gereformeerd belijden blijven ook vandaag actueel. We hebben geen behoefte een nieuwe hermeneutiek die ons afbrengt van wat de kerk der eeuwen heeft beleden en gepraktiseerd.

In de tweede plaats is de prediking nog steeds het hart van de christelijke gemeente. Dr. C. A. van de Sluys heeft er onlangs nog behartenswaardige dingen over geschreven. Wet en Evangelie moeten klinken in de prediking. Dood en leven, Adam en Christus. Dat zal niet altijd en bij ieder in goede aarde vallen. Het is erg als mensen de kerk verlaten. Het is nog erger als de waarheid de kerk verlaat. Dan blijft er iets over wat op termijn ten dode is opgeschreven. Heb ik het mis dat die kern toch hier en daar wat verloren raakt? Ik vond het bevreedend om te lezen dat kennelijk een rustig voorspel moet wijken voor allerlei mededeling via de beamer. Zijn we dan wel op de goede weg? Hebben we dan nog weet van de ernst, de kracht en de noodzaak van de verkonding van de gekruisigde Christus? Van de enige troost in leven en in sterven? Hier beneden is het toch niet. Dat moet toch klinken in de prediking. Hel en hemel, verlorenheid en redding. De kerk kan het ook vandaag niet missen.

In de derde plaats de christelijke leefwijze. Ik weet dat we alles niet met een schaarstje kunnen knippen. Het is ook niet eenvoudig om de Bijbelse waarden in concrete normen om te zetten. Ik weet ook dat er farizeïsme is. Maar er is toch een gezonde Bijbelse leefwijze. We belijden in leer en leven naar Gods woord te willen leven. Leer en leven, kunnen we elkaar daar nog in alle liefde op aanspreken? Of gaan de wegen dan uiteen?

In de vierde plaats is contact en herkenning belangrijk. Het is niet goed als we langs elkaar leven. Via allerlei gremia is er onderling contact. Laten we dat koesteren en bidden om betere tijden. Wij kunnen de kerk niet redden. We hoeven de kerk ook niet te redden. De Heere zorgt voor Zijn kerk. Laten we dan proberen het voor elkaar in een seculiere wereld ook wat leefbaar te houden.

6. er is een uitzicht.

Hoe zal het verder gaan? Met ons land en met de kerk? We leven in welvarende tijden. Het is verbluffend waar de techniek en de wetenschap ons gebracht heeft. Ik kan er alleen maar bewondering voor hebben. Ik maak er ook dagelijks gebruik van. Maar alle voorspoed heeft ons helaas niet dichterbij God gebracht. We hebben veel gaven maar zijn de Gever, helaas vergeten.

Dat is niet iets van de laatste jaren. Sommigen denken dat de problemen van de kerk zijn begonnen ongeveer 30 jaar geleden. Dat is een misvatting. De problemen zijn in het Paradijs begonnen. En daar hebben mensen God verlaten. Voor die problematiek is ook maar één antwoord. Het oprechte geloof in Christus Jezus. Daar komt het voor de kerk en de kerkmensen op aan. De boodschap hebben we getrouw te bewaren en te brengen. Die boodschap wil Gods Geest gebruiken en door die boodschap komt eenmaal en nieuwe wereld waarop we geen discussie meer hebben over katholiciteit. Het is de wereld waar het om gaat. Het is de dag en de werkelijkheid die we met groot verlangen verwachten. De triomferende kerk. Wat een heerlijkheid als we daar mogen aankomen. Om eeuwig God groot te maken.

7. tenslotte....

Zal ik het zeggen? Het ligt best op mijn hart... We luisteren naar elkaar. We zijn hier om na te denken over de kerk. Maar zijn we niet, ook in de kerk, moderne mensen geworden? Zijn we niet allemaal bezig met onze eigen groep? Groepsdenken, denominationalisme. We hebben er allemaal schuld aan. Maar voeden we het ook niet...Hoezo? Ach, dominee we gaan naar een andere kerk en we hebben al een heel fijn gesprek gehad met de predikant van die kerk, die begreep ons helemaal en het is daar ook fijner dan bij ons... Nooit een telefoontje van die broeder gehad. Kijk dat geeft dan toch wel te denken. Vooral als het zo vaak en zo veel gebeurt...Het is soms niet eenvoudig om lidmaat te zijn van een gehavende en verbrokkelde kerk. Maar we hebben een Koning die zonder onderdanen niet kan zijn. Regem habemus, zo zeiden de Franse hugenoten het.

Ds. W. Visscher